

Svět na dlani

Marek Šalanda

Přehled výuky zeměpisu

Zeměpis nepatří mezi předměty, které by působily žákům a studentům ve školách výrazné potíže, přesto mnozí z nich nenajdou na mapě známá místa a nedovedou si představit svět jako prostor. K tomu by jim mohl posloužit počítač, který si s prostorem přeci umí poradit.

Zeměpis ve mně vždycky probouzel zajímavé představy – snažil jsem se v duchu si vymýšlet a zobrazovat místa, o kterých učitel mluvil, která jsem ukazoval na mapě. Měl jsem na učitele zeměpisu štěstí – s rozumem se snažil otupit hrany tehdejšího školství, které prosazovalo pouze učení se z paměti a potlačovalo kreativitu. Ta je však pro zeměpis asi nejdůležitější, protože geografie je tím, čím se geografové zabývají. A mnozí si i dnes zeměpis představují opravdu jako zeměpis a ne jako geografii. V tom tkví také problém současného výukového softwaru zeměpisu u nás. Je až na výjimky příliš *pisný*.

Zavažte si oči, napíšeme test

Takový grund výuky zeměpisu spočívá v práci s prostorem – musí umět naučit prostorové vnímání světa. Opírá se přitom o základ, který vychází ze znalosti výskytu nejružnějších objektů a jevů – tedy států, měst, řek, pohoří, přírodních zajímavostí apod. Tento základ je takovou zeměpisnou násobilkou, kterou je potřeba cvičit a cvičit.

Produkty Terasoftu nejsou ani tak výukou zeměpisu, jako spíše testovým softwarem, který vyzkouší žáka klasickým způsobem v duchu slepých map. Určuje, kde leží jaké státy, jaká města, přírodní útvary apod. Bohužel prostor a plasticita chybí (vzhledem k době vzniku) a smysl zkoušení výskytu různých přírodních útvarů

tak trochu s tím. Prostředí navíc pracuje s omezenou barevnou škálou, která připomíná počátky barev na počítačích.

Podobnou cestou se vydal i Tomáš Holubec, který dokázal pochytit s větší pečlivostí a přesností již zmíněné osnovy a jeho testy

BSP Multimedia: Vydejme se na cestu kolem světa

pomohou žákovi/studentovi v přípravě na klasické zkoušení, které obsahují přijímací testy ze zeměpisu kamkoli. Opět se však někam vytratilo pojetí prostoru – pravda, autor nepracuje s bílou plochou jako předchozí produkty, znázornění reliéfu kopečkovou metodou však ještě není to pravé.

Ke školním testům zeměpisu patří neodmyslitelně také slepé mapy. Samostatně je nabízejí u Zonerů a také Calda'S – ty vypadají velmi podobně, navíc mají horší kvalitu zobrazení a editace. Slepé mapy od Zoner software můžete využít jako podklady pro různé kartogramy aj., jejich možnosti jsou ve spojení s Callistem opravdu velmi široké.

Tomáš Holubec nabízí i pracovní listy do zeměpisu pro obohacení výuky a lepší pochopení látky. Místo doplňování některých slov přímo do souvislého textu bych však uvítal stručnější struk-

turovaný text s možností doplnění údajů, ne přesné citace slov.

Hledání barevného světa

Po zvládnutí této násobilky, která tvoří více jak 70% podíl přijímacích zkoušek na některé vysoké školy, lze začít konečně s výukou zeměpisu. Jak snadný je zeměpis a jak nesnadné je dobře ho učit...

Grada připravila produkty, které spojují testy s výukou. Kvalita prostředí je sice strohá, ale setkáme se již s barevným vyznačením reliéfu. Při výkladu se bohužel objevuje opakování formou doplňování přesných citací slov do textu. Produkty jsou sice „ozvučeny“, ale pouze zvukem doprovázejícím stisknutí tlačítka apod. K dispozici jsou i zajímavé testy zakončené hodnocením. Bohužel celý software tak trochu připomíná stručnou knihu. A to je na produkt vydaný v roce 1999 poněkud málo.

V MediaTradu distribuují již od roku 1997 programy zaměřené vždy na jeden konkrétní světadíl. Plně přitom využívají multimediálních schopností počítačů a snaží se podchytit prostor fotografiemi a videoukázkami. Výuka přírodních celků však opět probíhá na nepřirodním pozadí bez vztahů a vazeb, jednotlivé státy jsou popsány stručnými encyklopedickým duchem a nad některými grafy, vyjadřováním a informacemi se občas geograf podiví. Hlasový a obrazový doprovod však živě provedou přiběhem o kousku světa, který doplní řada názorných schémat a srovnání. Navíc je to již výuka obsahující širokou řadu tematických okruhů, které doplňuje test získaných znalostí.

Nebyla by to BSP Multimedia, kdyby nelokalizovala něco i pro zeměpis. Stát se světošlápkem budou chtít spíše děti, ale nebraňte jim v tom. Kvalitně lokalizova-

Přední český vydavatelství Computer Press, a. s.
hledá nové pracovníky na tyto pracovní pozice:

VŠECHNY CESTY
K INFORMACI

Redaktor časopisu Computer

Popis pozice: aktivní účast na tvorbě obsahu i koncepcie časopisu; hledání témat a autorů, úprava článků, kontakt s lidmi, práce s novými technologiemi.

Požadujeme: přehled v počítačích a Internetu, znalost českého jazyka, dobrou stylistiku, organizační schopnosti. Předchozí praxe není nutná.

Požadovaná lokalita: Brno a okolí

Písemné odpovědi doplněné strukturovaným životopisem zašlete prosím na adresu vedoucí sekretariátu, Šárky Trávníčkové, travnickova@cpress.cz. V předmětu e-mailu uveďte název pozice, o kterou se ucházíte.

Redaktor časopisu Computer – technik testovací laboratoře

Popis pozice: testování nejnovějších technologií, plánování a organizace testů.

Požadujeme: hlubokou znalost hardwaru a softwaru. Praxe v servisu výpočetní techniky nebo vzdělání směru elektro výhodou.

Požadovaná lokalita: Brno a okolí

Písemné odpovědi doplněné strukturovaným životopisem zašlete prosím na adresu vedoucí sekretariátu, Šárky Trávníčkové, travnickova@cpress.cz. V předmětu e-mailu uveďte název pozice, o kterou se ucházíte.

Nabízíme: příjemnou pracovní atmosféru, mladý tým, flexibilní pracovní dobu, rozumné platové ohodnocení a možnost osobního i pracovního růstu.

Písemné odpovědi doplněné strukturovaným životopisem můžete také zaslat na adresu:

Computer Press, a. s.
nám. 28. dubna 48, 635 00 Brno

Na obálku prosím napište jméno pracovníka, které je uvedeno u příslušného pracovního místa, a o kterou pracovní pozici máte zájem.

ný produkt vystihl podstatu výuky zeměpisu a prostor pojal 3D animacemi, měřením vzdáleností, zvýrazněním zajímavostí aj. Nechybí ani slepé mapy. Produkt sice dítě nepřipraví k žádným zkouškám, ale probudí v něm zájem o zeměpis, resp. o svět kolem. A o to při výuce ve školách a na základních školách jde především.

Do zeměpisu je potřeba nosit i pořádný atlas, bez kterého se opravdu neobejdeme. Jimaz lokalizoval Atlas světa, který se může pochlibit svým rozsahem. Výborným doplňkem jsou nástroje jako aktuální měřítko nebo lokalizace místa z pohledu celého světa včetně zeměpisné šířky a délky. Oživení videem, textem, fotografiemi, přehlednými grafy, s kterými můžete také pracovat, přiblíží hledané lokality. Chyběly mi však nadmořské výšky jednotlivých bodů a nebylo by špatné doplnit atlas i o větší množství tematických map včetně morfologie oceánů a moří.

Svět stárne

Výuka zeměpisu je velmi náročná na aktualizaci. Učitel, který dokončí školu a jde učit, vystačí s vědomostmi ze školy průměrně dva roky, pak se spousta informa-

Media Trade: Ani tato multimediální výuka ještě není to pravé

cí stane zastaralými a je potřeba je aktualizovat. Tento jev samozřejmě ovlivňuje i tvorbu výukového softwaru. Autoři se občas sice snaží do aktualit jít, ale neumějí je podat jinak, než encyklopedickým duchem. Přitom je tolik obecných informací vyžadujících schémata a animace, které právě

geografii dělají geografii, které podporují kreativitu a myšlení...

Klokáním krokem

A tak se s produktem, který by bezpečně naučil zeměpis od A do Z u nás nesetkáme. Škoda. Kam se poděl obecný zeměpis, který umožňuje pochopit vazby, přírodní procesy a jevy? To je přeci ten druhý základ, který musí přijít po orientaci na mapě. Výrobci ho však přeskočili a rovnou se vrhli do světa lidí. Při popisech světadílů, států apod. již znalost zmíněných jevů předpokládají.

Nejméně naučíte žáky svět tehdy, předložíte-li jim pouhá strohá fakta. Vezmete-li každý stát a uvedete k němu pouze stručné informace stejného rá-

zu. To ale není výuka, tyto informace se dají získat v jakékoli encyklopedii. Je potřeba zvýdihnout zajímavosti a odlišnosti, originalitu a nabídnout srovnání. To se také někam vytratilo a všimli si toho pouze zahraniční výrobci ve Světošlápkovi a v Atlase světa.

Když jsme před lety s otevřenými ústy sledovali nástup počítačů, představily výuky zeměpisu na nich nebraly konce – 3D grafika nabídne 3D simulace, prostor se stane samozřejmostí, světu se vrátí pravá podoba... Zatím se tak v Česku ještě nestalo. Opravdové výuce zeměpisu se výukový software tak trochu vyhýbá. ■

Produkty byly zapůjčeny od těchto firem a distributorů:
Caldá S, (0468) 97 22 64 ● **Grada Publishing**, www.gradapublishing.cz, (02) 20 38 65 11–2 ● **Jimaz**, www.jimaz.cz, (02) 33 37 23 01 ● **Media Trade**, www.cd-rom.cz, (02) 22 21 11 55 nebo (0800) 12 37 66 ● **Terasoft**, www.terasoft.cz, (0316) 51 33 16 ● **Tomáš Holubec**, www.mujiweb.cz/web/holubec ● **Pachner**, www.pachner.cz, (02) 33 37 40 58 ● **Zoner software**, www.zoner.cz, (05) 43 25 72 44

Přehled a hodnocení zeměpisného výukového softwaru

Ke dni 31. 1. 2000

Název	Výrobce	Rok vydání	Věk uživatele	Místo využití	Hlavní části	Video	Nastavení	Ozvučení	Cíl	Cena v Kč bez DPH	Výhody	Nevýhody
TS Zeměpis a zeměpis v rámci TS Matematika + Zeměpis 2	Terasoft	1996/97	10–16 let	ZŠ doma	státy, hlavní města, města, přírodní útvary	x			orientace na mapě	1 díl ~ 630	časový limit	chybí prostor, pojetí výuky přírodních celků
Česká republika, Evropa, Svět	Holubec	1998	od 10 let	ZŠ SS doma	státy, města, povrch, vlajky, spojovačky, křížovky, v rámci ČR navíc okresy, regiony, podrobné geomorfologické celky, vodstvo, průmysl aj.	x	pouze hudba		orientace na mapě, základní zeměpisné znalosti	490	sladění s výukou a se školními testy,	chybí prostor
Austrálie, Severní Amerika, Evropa, Asie	Media Trade	1996–8	od 10 let	ZŠ SS doma	přírodní poměry, obyvatelstvo a sídla, hospodářství, přehled států, testy	x		x	geografie světadílů, geografie států	1 díl ~ 695	plně multimediální výuka	občas negeografické vyjadřování a znázorňování některých schémat, chybí plasticita
Staň se světošlápkem	BSP Multimedia	1998	5–10 let	MŠ 1. st. ZŠ doma	tvorba mapy, orientace na mapě, sešit na nálepky, pohlednice, slepé mapy, cestování po světě	x		x	prostorové vnímání světa, práce s mapou, základní znalosti států a světadílů	995	hravé poznání světa, rozumné dávkování učiva	nevýrazné opakování (fixace)
Atlas světa	Jimaz/Pachner	1998	od 10 let	doma	atlas světa, grafy, statistická srovnání, zajímavosti	x		x	atlas světa	990	multimediální oživení, přehledy, srovnávání	chybí některé informace
Zeměpis – ČR	Grada Publishing	1999	12–16 let	ZŠ doma	světadíl, státy, poloha států, poloha měst, procvičování, test				geografie České republiky	590	plasticita	opakování formou doplnění slov textu z učebnice, strohé prostředí
Zeměpis – Svět	Grada Publishing	1997	12–16 let	ZŠ doma	poloha a rozloha, přírodní poměry, hospodářství, obyvatelstvo a sídla, kraje				geografie světadílů	590	plasticita	opakování formou doplnění slov textu z učebnice, strohé prostředí
Pracovní listy do zeměpisu	Holubec	1998	od 10 let	ZŠ SS	pracovní listy	x			prohlubování zeměpisných znalostí	490	schémata	špatně editovatelný formát BMP, opakování formou doplnění slov textu
Kantor – slepé mapy	Caldá S/Pachner	1996	od 10 let	ZŠ SS doma	slepé mapy ČR, Evropa a Svět	x			orientace na mapě	950	vrstvené volby (zvláště vodstvo, hranice apod.)	horší kvalita zobrazení
Slepé mapy	Zoner software	1999	od 10 let	ZŠ, SS doma prezentace	slepé mapy ČR, Evropa a Svět	x			orientace na mapě, tvorba prezentací	492 (součást České CD-ROM kliparty)	velmi dobrá editace (lze přidat jakékoli vrstvy a grafiku), vrstvené volby	prohlížení a editace jen pomocí Zoner Callista 3

Novinky Školy a školské instituce Výuka Věda a výzkum Alternativy Studentské aktivity Firmy

ČESKÁ ŠKOLA

Vstupní brána do českého školství

www.ceskaskola.cz

- Podnikání ve školství není veget pro naivky!
- Proč a nad čím pláčou vysoké školy?
- Tak pravil Bůh! Promiňte, učitel...
- Vánoční soutěž o ceny